

az arató veszi el tőle s önti föl. A zsákolás rámelegít az emberre. Sok helyen még az is hozzájárul, hogy az alacsony gádor alatt kussajtva kell belépni. Néhol a padlásra hordatják föl. Azért mégis kapós a bezsákolás, mert ki-kinéz egy pár pohár bor.

A vízhordás a béres dolga. A vizet kancahordóban hordja a gépbe. A hordót kocsin vagy szánkón húztatja el a kúttól. Az a jó gép, amelyik kevés vízzel jár. Ha kevés víz kell neki, szemet is keveset fogyaszt. $\frac{1}{2}$ —1 kg. szemet szoktak kalkulálni egy csomóhoz.

(Folytatjuk.)

Túri Károly.

TÁRSADALOMRAJZ.

Szeberényi Lajos Zsigmond: *Parasztok a világháború után.* Békéscsaba, 1929. 8° 58 l.

Folyóiratunk múlt számában az alföldi parasztság egyik régi és kitűnő ismerőjének, *Ecseri Lajosnak* az újabb művét mutattam be, most a másik kitűnő és régi szakértőnek, *Szeberényi Lajosnak* az új könyvét ismertetem. A két mű voltaképpen kiegészíti egymást. *Ecseri* a parasztság munkáját írta le, vagyis azt a tevékenységet, mellyel részt vesz a társadalom termelő életében, *Szeberényi* pedig a parasztság és a társadalom viszonyával foglalkozik, illetve e viszonyban a háborút és forradalmakat követőleg beállt változásokkal. A parasztság életkörülményeiben, lelkületében és közéleti szerepében bekövetkezett új helyzet: ez a vizsgálat tárgya. Ehez képest tárgyalása kritikai. Nemcsak leírja a helyzetet, hanem bírálja is, és bírálja az államkormányzat, a szociálpolitika, a kulturpolitika s a napi pártpolitikai élet eljárásait a parasztsággal szemben és megállapítja a meggyőződése szerinti tennivalókat. Ez politika. *Szeberényi* Lajos politikáját azonban a szeretet, a parasztság iránti szeretet vezeti. Ez a szeretet bölcs; nem pedig egyoldalú, felismeri, hogy a parasztságnak, mint társadalmi osztálynak az érdeke csak az egész társadalom egyetemes érdekének a szem előtt tartásával szolgálható. „A parasztság érdeke sohasem lehet az osztálygyűlölet és egoisztikus osztályuralom, hanem saját érdekeinek összhangba hozása a többi néposztályokéival, becsületos és igaz megvalósítása annak a régi elvnek, melynél

helyesebbet sem a politika, sem a tudomány nem fog találni: Szeresd felebarátodat, mint magadat“. (58. l.) Ezzel kezdi és ezzel végzi a könyvét *Szeberényi*. Munkáját pedig nagy felkészültséggel teljesíti. Nem elégszik meg a személyes tapasztalattal, hanem a hazai és külföldi szakirodalom bőséges ismeretéről tanúskodnak megjegyzései és a magyar paraszt viszonyait minden kérdésben összeveti a külföldi országok parasztságának állapotával.

A mű rengeteg becses megfigyelést és következtetést foglal magában, melyeknek még csak töredékes regisztrálása sem lehetséges egy ismertetés keretében. Hiszen már maga a szűkre szabott terjedelmű könyv is olyan tömörítés, hogy bővebb előadására, egyes pontjainak a szétteregetésére szívből kérjük a szerzőt. Csak pár megállapítást emelünk ki. Így azt, hogy a paraszt, bármily kitűnő katona volt, nem szívesen vett részt a háborúban. De nem volt híve, a legnyomorultabb szegénységet kivéve, a forradalomnak sem. A forradalmak és ellenforradalmak idején a legjózanabb magatartást a parasztság tanúsította. A politikából a kisgazdapárttal történt játék következtében teljesen kiábrándult, de e kiábrándulás magával hozta politikai lelkiismerete nagy meglazulását is. A földéhség a háború után még nagyobb lett. A háború kitérítette a paraszt látókörét, de erkölcsi és vallási életére igen rombolólag hatott. Megnövelték a háború és az azt követő idők a társadalmi ellentéteket is. És pedig nemcsak a paraszt és az úr között, hanem a parasztság egyes osztályai között is. E paraszt osztályok módosabbjai körében egyre nagyobb lendülettel üti fel a fejét az úrhatnamság, a legnagyobb veszedelem *Szeberényi* szerint.

Ehhez a ponthoz kapcsoljuk annak a kiemelését, mely az egész műnek a legnagyobb jelentőséget adja véleményünk szerint. Ez a mű alaphangja, theoretikus háttere. Ezt jó lesz alaposabban megvizsgálni.

A háború óta divatos a paraszttal foglalkozni. Ez az érdeklődés több forrása és több irányú. Egyik fajtája tisztára irodalmi, még ha tudományos és politikai kiágazásai is vannak. Kevesen vannak, akik a parasztságban éppen a parasztságot látják a lényegesnek, a fontosnak, a társadalomra nézve jelentősnek; akik a parasztot éppen paraszti mivoltában akarják megőrizni és tökéletesíteni, de nem úgy, hogy „úrnak való“ ismeretekkel tömik tele a fejét, s egyébként is mindenképp ki akarják „emelni“ osztályának feltételei és életkörülményei közül, hanem úgy, hogy paraszti mivoltának, — melyben a tár-

sadalom egyik legfontosabb funkcióját ismerik fel és becsülik meg, — az életkörülményeit és termelési eszközeit a maguk lényegének épségben tartásával iparkodnak a kultúra és civilizáció mennél magasabb fokára emelni.

Szeberényi e kevesek közé tartozik. Ebből a szempontból nézi a háború és forradalmak gazdasági, társadalmi, erkölcsi következményeit az eddigi földbirtok-politikát, a kommunizmus elveit, a szocializmus álláspontját, a szociálpolitika és kulturpolitika tennivalóit. Mindezeknek nem szabad a paraszt-osztály megszüntetésén vagy kihasználásán dolgozni, hanem elősegíteni, hogy a parasztság mennél tökéletesebben teljesítse a társadalomban neki jutott pótolhatatlan szerepét. Ezért sürgeti az egészséges földreformot, a kisbirtokok szaporítását, mely szerinte többet termel és több embert tart el, mint a nagy; sürgeti a mezőgazdasági hitelviszonyok intézményes javítását; tiltakozik a tanya-rendszerért érő támadások ellen, szerinte ez az ideális paraszti településforma, de természetesen a közlekedési viszonyok javítása, az útépítés elengedhetetlen feltétel. Rendkívül érdekes az iskolázással szeben elfoglalt álláspontja. Egyáltalában nem barátja a túlságos iskolázásnak, amely a parasztságból kikíváncozóvá teszi az ifjút. Elegendőnek tartja a nyolcosztályos elemi iskolát megfelelő, a paraszti élethez szabott tanítási anyaggal és metódussal. Az iskolába járás kötelezettségét is hajlandó volna igen liberálisan kezelni. Ellenben nyomatékosan sürgeti a mezőgazdasági szakoktatás tökéletesítését, különösen alsó fokon, a parasztifjúság számára. *Minden szociálpolitikai és kulturpolitikai intézménynek az legyen a célja, hogy a paraszt, mint paraszt teljesítse társadalmi szerepét a neki kijáró megbecsülésben és emberségesebb viszonyok között élve.*

A parasztság e pillanatban még nem öntudatos tagja a társadalomnak, azaz nem *akarja*, nem a társadalom iránti kötelességérzetből teljesíti azt a szolgálatot, melyet akarva-akaratlan mégis tesz a társadalomnak. Sőt egyenesen ellenségének érzi a társadalom többi, főként felsőbb osztályait, de a nála alsóbbakat is. Ennek az ellentétnek az áthidalása pedig az „uraknak“ a kötelessége műveltebb és öntudatosabb voltak folytán, ide jut *Szeberényi* Lajos is, — aminthogy mindenkinek ide kell jutni, ehhez a lassanként banalitássá koptatott, de eleget mégsem hangoztatható belátáshoz.

Joó Tibor.

Ballai Károly: *A magyar gyermek.* Gyermektan. Társ. kiadása 1929.

A tanulmány nagyjórészben beszámoló a szerzőnek a magyar gyermek kephal-indexére vonatkozó kutatásairól. Ezeket a szerző színmagyar vidékeken végezte. A nyert eredmények alapján megállapítja a magyar gyermek tipikus koponyaalkatát. A munka kezdeményezést jelent nálunk a néprajznak a gyermekkel foglalkozó ágában és serkentésül szolgálhat arra, hogy a magyar gyermek vizsgálata úgy antropologiai, mint egyéb szempontból tovább folytatódjék. Ennyi adat azonban természetesen nem elég arra, hogy a magyar gyermek koponyaalkati, még kevésbbé testi típusa megállapítható legyen, amit a szerző is hangsúlyoz. Az adatok elégtelenségéből következik egy másik hiány: az adatok feldolgozása nem elég részletező, az adatok statisztikai összevetésénél finomabb és jellemzőbb mértékeket lehetne használni pl. az ingadozás egységnyi skálája helyett az ingadozás mértékét, az állandó eltérést.

Még merészebb vállalkozás ma a magyar gyermek szellemi habitusának felvázolása. Ballai felhasználja itt a Gyermektan. Társaság által gyűjtött adatokat a gyermek érzelmi, erkölcsi, értelmi vonásairól és ismert tudósoknak a felnőttek jellemvonásait illető véleményeit, de mindez még mindig nem látszik elegendő alapnak arra, hogy a magyar gyermek szellemi világát egészében ábrázoló részleteiben kidolgozott, objektív, világos képét adja, mint ahogy a könyv címe után reméltük.

A feladat, amit a szerző kitűz, kétségkívül meghaladja az anyagát, amivel rendelkezik. De feltétlenül érdeme, hogy a figyelmet felhívja a magyar gyermek megismerésének sürgős teendőire, amivel a néprajz egyik ágát akarja szolgálni. Az előszó azonban utal a vizsgálódás pedagógiai vonatkozásaira is, arra a korunkban mindinkább hangzottatott meggondolásra, hogy a pedagógia útmutatásai mindaddig csak feltevések, míg a gyermek, speciálisan a magyar gyermek testi és szellemi állapotának exakt tényeire nem támaszkodhatik.

Baranyai Erzsébet.